

Nr 152.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till byggnadsforskning och standardiseringsverksamhet för budgetåret 1949/50; given Stockholms slott den 18 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Andersson.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KÖCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Andersson.

I bilaga 12 till 1949 års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under punkterna 39, 40 och 52 föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1949/50 beräkna

dels till Statens kommitté för byggnadsforskning ett förslagsanslag av 48 500 kronor;

dels till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av 300 000 kronor;
dels ock till Bidrag till standardiseringsverksamheten ett anslag av 400 000 kronor.

Vid anmälan av de tre punkterna yttrade chefen för handelsdepartementet bl. a.

1947 års utredning för byggnadsfrågor har avgivit ett den 15 december 1948 dagtecknat, otryckt betänkande med förslag till ett statens byggnadsinstitut. Förslaget innebär bl. a., att förutnämnda tre anslag skulle utgå ur riksstaten och ersättas av vissa i betänkandet föreslagna anslag. Betänkandet är nu under remissbehandling. Det är ännu för tidigt att avgöra, om proposition angående inrättande av ett statens byggnadsinstitut bör föreläggas årets riksdag. Emellertid anser jag att frågan bör övervägas av Kungl. Maj:t så snart remissvaren inkommit.

Remissmyndigheterna ha numera yttrat sig över betänkandet och i allmänhet tillstyrkt förslaget om att inrätta ett statens byggnadsinstitut. Såsom tidigare anmälts av chefen för socialdepartementet torde ärendet först efter ytterligare beredning böra framläggas för Kungl. Maj:t och riksdagen. Vid sådant förhållande torde medel till byggnadsforskning och standardiseringsverksamhet även för nästa budgetår böra anvisas å riksstatens tionde huvudtitel under anslagsrubrikerna Statens kommitté för byggnadsforskning, Byggnadsforskning och Bidrag till standardiseringsverksamheten. Till grund för bedömningen av medelsbehovet torde läggas de i statsverkspropositionen anmälda petitaskrivelserna den 31 augusti 1948 från statens kommitté för byggnadsforskning och Sveriges standardiseringskommission.

Statens kommitté för byggnadsforskning har hemställt, att förslagsanslaget till kommittén, som i årets riksstat upptagits till 48 500 kronor, för nästa budgetår måtte uppföras med 63 000 kronor.

Enligt de för inrevarande budgetår gällande dispositionsbestämmelserna för anslaget må bl. a. till arvode åt kommitténs sekreterare vid en tjänstgöringsskyldighet av minst sju timmar per arbetsdag användas högst 13 200 kronor, till avlöningar åt övrig personal högst 25 800 kronor och till utrustning och expenser högst 4 000 kronor. För nästa budgetår borde enligt petitaskrivelsen ifrågavarande poster höjas med respektive 6 000, 7 500 och 1 000 kronor. Till stöd för förslaget härom har kommittén framhållit i huvudsak följande.

För närvarande består personalen på sekretariatet förutom av sekreteraren av en teknisk assistent och två kontorsbiträden. Arbetet på sekretariatet har blivit av allt större omfattning med hänsyn till att anslagen till byggnadsforskning ökats och eftersom de forskningsresultat, som nu i allt större utsträckning framkomma, skola bekantgöras i lämplig form. Vidare åligger det kommittén att följa och främja den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. Sistnämnda del av kommitténs arbetsuppgifter har hittills ej kunnat bli föremål för uppmärksamhet i sådan grad som kommittén anser önskvärd, emedan personalen på sekretariatet i första hand måste ägna sig åt löpande ärenden. För att arbetsuppgifterna på sekretariatet skola kunna behandlas nöjaktigt erfordras en kvalificerad sekreterare, två tekniska assistenter och två väl kvalificerade kontorsbiträden. För

de två tekniska assistenterna, vilka borde vara högskoleutbildade tekniker med exempelvis fyra respektive ett års praktisk erfarenhet, har kommittén räknat med årslöner å 12 000 respektive 9 600 kronor. För de båda biträdena, av vilka en skulle vara utländsk korrespondent och en äga speciell bokföringsutbildning, har kommittén beräknat årslöner till 6 900 respektive 4 800 kronor.

Över denna framställning ha infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

Statskontoret uttalar, att anslaget till Statens kommitté för byggnadsforskning för nästa budgetår borde upptagas med oförändrat belopp, om åtgärder för en enhetlig organisation för utredningar inom byggnadsområdet icke komme att vidtagas. Ämbetsverket hade i och för sig icke funnit anledning till erinran mot att de för full tjänstgöring angivna löneförmånerna för assistenter och s. k. kontorsbiträden lades till grund för bestämmandet av ersättning åt dessa inom ramen för tillgängliga anslagsmedel. Den för sekreteraren tänkta löneställningen kunde däremot under inga förhållanden godtagas.

Statens lönenämnd anför, att kommitténs medelsäskanden syntes lönenämnden innebära sådana avlöningsförbättringar för kommitténs befattningshavare, att ett tillmötesgående därav finge anses medföra en genomgripande omorganisation av kommitténs verksamhet, vilken icke borde genomföras utan efter en särskild undersökning.

I den andra av förenämnda båda skrivelser från *statens kommitté för byggnadsforskning* har kommittén hemställt, att reservationsanslaget till byggnadsforskning, som för detta budgetår utgår med 300 000 kronor, för budgetåret 1949/50 måtte beräknas till 440 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat från kommittén har av årets anslag använts 100 000 kronor för materialforskning m. m., 70 000 kronor till Samarbetskommittén för byggnadsfrågor, 50 000 kronor till vardera samhällsbyggnad och produktionsteknik, 25 000 kronor till uppvärmnings- och ventilationsteknik samt 5 000 kronor till förvaltningsteknik. Kommittén har vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa år utgått från att i stort sett oförändrat belopp skulle utgå till materialforskning m. m., att anslagen till samhällsbyggnad, produktionsteknik samt uppvärmnings- och ventilationsteknik skulle fördubblas och att medlen till förvaltningsteknik skulle 10-dubblas. Till publicering borde dessutom beräknas 40 000 kronor. I sina kalkyler har kommittén icke beräknat medel för Samarbetskommittén för byggnadsfrågor. Under hand har från denna kommitté meddelats, att dess anslagsbehov för nästa budgetår kunde uppskattas till 60 000 kronor.

Som allmän motivering för ökat anslag till byggnadsforskningen har statens kommitté för byggnadsforskning anført.

Ärligen investeras mycket stora summor i byggnads- och bostadsproduktionen. En stor del av det kapital som produktionen krävt har tillskjutits av det allmänna. Hur nu än de ekonomiska förhållandena inom en nära framtid kunna komma att växla, lär det allmännas årliga engagemang i byggnads- och bostadsproduktionen komma att röra sig om ofantliga be-

lopp. Åtgärder i syfte att förbilliga denna produktion, bl. a. genom tekniska och ekonomiska rationaliseringsåtgärder, synas därför särskilt angelägna.

Enligt kommitténs uppfattning borde frågan om att bevilja det begärda anslaget på 440 000 kronor behandlas helt oberoende av planerna på att inrätta ett statens byggnadsinstitut. Ur alla synpunkter vore det lämpligt att kommittén finge arbeta med anslag som någorlunda svarade mot föreliggande forskningsbehov.

1947 års utredning för byggnadsfrågor har i utlåtande över framställningen, som avgavs innan utredningen framlade sitt betänkande, tillstyrkt kommitténs begäran om medel, under förutsättning att förslag om att inrätta ett statens byggnadsinstitut icke komme att föreläggas riksdagen.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t den 19 mars 1948 fattade beslut om att rese- och traktamentskostnaderna för en svensk representant vid en internationell dokumentationskongress i Paris finge bestridas från reservationsanslaget till Byggnadsforskning.

Jag övergår härnäst till frågan om anslag till standardiseringsverksamheten. Till detta ändamål utgår för det nu löpande budgetåret ett anslag av 400 000 kronor. Beträffande dispositionsbästämlelserna för anslaget torde jag få hänvisa till statsliggaren, s. 855.

I sin petitaskrivelse har Sveriges standardiseringskommission i följande tablå redovisat fördelningen av årets anslag och de statsanslag för nästa budgetår, som hos kommissionen begärts av olika kommittéer och organisationer.

	1948/49 disponerade belopp	1949/50 äskade belopp
<i>Organisationer och kommittéer</i>		
Sveriges standardiseringskommission	55 000	55 000
Svenska verkstadsindustriens standardcentral	70 000	85 000
Svenska elektriska kommissionen	20 000	30 000
Byggstandardiseringen	187 000	200 000
Metallnormcentralen	30 000	40 000
Jordbrukstekniska institutet	5 000	5 000
Grafiska standardiseringskommittén	9 000	12 000
Emballagestandardiseringen	8 000	10 000
Trädgårdsnäringsens standardiseringskommitté	3 500	3 500
Smörjmedelskommittén	1 500	1 500
Färg- och fernisskommittén	3 000	5 000
Tryckkärlekskommissionen	3 000	6 000
Textilrådet	—	10 000
Internationellt samarbete	5 000	12 700
Propaganda för standardisering	—	12 000
	Kronor 400 000	487 700.

Kommissionen förklarar, att den vore fullt medveten om att största sparsamhet med statens medel i nuvarande ekonomiska läge vore absolut nödvändig. Kommissionen hade därför undersökt möjligheterna att nedbringa kostnaderna och funnit att ett sammanlagt statsanslag på 442 000 kronor vore ett absolut minimum, om icke allvarliga inskränkningar i redan planerade standardiseringsarbeten skulle uppstå.

Beträffande textilstandardiseringen framhåller kommissionen följande.

Textilstandardiseringen kan betraktas som en ny verksamhet, vilken för sin utveckling kräver bidrag och stöd av kommissionen. Den tidigare verksamheten, som i huvudsak varit av grundläggande natur, har helt finansierats med enskilda medel. Det arbete som i första hand står på dagordningen avser utarbetande av provningsmetoder, som komma att skapa möjlighet för fabrikanterna att genom varudeklarationer, baserade på likartade provningar, upplysa allmänheten om sina produkters kvalitet och ändamålsenlighet.

Kommissionen förklarar sig beredd att garantera att enskilda bidrag för budgetåret 1949/50 lämnades i minst samma proportion som under innevarande år, d. v. s. som regel 175 % av anslaget, utom såvitt anginge byggstandardiseringen, för vilken Kungl. Maj:t hittills icke uppställt någon fordran på tillskott av enskilda medel.

Över standardiseringskommissionens framställning har infordrat utlåtande avgivits av kommerskollegium, som överlämnat yttrande från Sveriges industriförbund.

Industriförbundet har tillstyrkt framställningen, medan *kommerskollegium* med hänsyn till det statsfinansiella läget ej tillstyrkt högre anslag än som beviljats för innevarande budgetår, 400 000 kronor. Denna summa borde emellertid betraktas som ett lägsta belopp, som icke utan men för verksamheten kunde underskridas.

Kommerskollegium har vidare anfört följande.

För att erhålla ytterligare medel torde kommissionen alltjämt liksom hittills få lita till understöd från enskilt håll, främst från sådana producenter som ha direkt gagn av verksamheten. I detta avseende är emellertid att märka att vad beträffar den största posten, nämligen den till byggstandardisering, staten hittills haft att ensam bestrida kostnaderna för verksamheten. Såsom kollegium redan tidigare i skrivelse den 3 november 1943 framhöll torde det vara förtjänt att övervägas, huruvida icke något enskilt bidrag skulle kunna erhållas även för byggstandardiseringens del.

Över kommerskollegii yttrande beträffande möjligheterna att erhålla enskilda bidrag för byggstandardiseringen ha utlåtanden inhämtats av 1947 års utredning för byggnadsfrågor, byggstandardiseringen och Sveriges standardiseringskommissionen.

1947 års utredning för byggnadsfrågor anför att de medel, som disponerades för byggstandardiseringen, i huvudsak åtginge till att avlöna anställd personal. Utredningen funne det nödvändigt, att byggstandardiseringens nu pågående och planerade arbete, baserat på hittillsvarande medelsanvisning, finge fortgå utan avbrott. Det borde med andra ord vara ett in-

tresse, att kontinuiteten i verksamheten icke gjordes beroende av bidrag från sådana producenter, som hade gagn därav. Fortsatt bidrag till byggstandardiseringen borde därför icke göras beroende av enskilda bidrag.

Byggstandardiseringen anför i huvudsak följande.

Standardisering inom byggnadsfacket skiljer sig i viss mån från standardisering inom flera andra områden. Medan inom en del andra områden fördelarna av standardiseringen i första rummet komma tillverkarna tillgodo, är förhållandet inom byggnadsindustrien det motsatta. Byggnadsstandardiseringen avser i främsta rummet att förbilliga byggnadskostnaderna till förmån för konsumenten, d. v. s. den bostadssökande allmänheten. Det synes därför vara följdriktigt, att standardiseringsarbetet i detta fall som regel bekostas av allmänna medel. Att basera någon del av Byggstandardiseringens fasta stat på tillskott av privata medel torde även bereda vissa svårigheter, då byggnadsindustrien och byggnadsmaterialindustrien icke äga några samlade organisationer utan äro uppdelade på ett flertal mindre sammanlutningar. Under de drygt fem år under vilka Byggstandardiseringen bedrivit sitt arbete ha privata medel erhållits för särskilda uppgifter. Dessa medel uppgå till sammanlagt ca 100 000 kronor, d. v. s. i runt tal 10 % av anslagen. Det synes oss både möjligt och lämpligt att även i fortsättningen söka erhålla pengar från industrien för bekostande av vissa speciella utredningsuppgifter, vilka emellertid i allmänhet komma att ligga vid sidan av det ordinarie arbetet.

Sveriges standardiseringskommission har instämt i byggstandardiseringens uttalande och tillagt, att enskilda bidrag till byggstandardiseringens verksamhet hittills ej redovisats, emedan Kungl. Maj:t icke ställt några krav därpå. Kommissionen komme i fortsättningen att på allt sätt söka medverka till att enskilda medel lämnades till byggstandardiseringen.

Föredraganden. Såsom jag inledningsvis sade, är det nu icke möjligt att taga ställning till det förslag om att inrätta ett statens byggnadsinstitut, som senast framförts av 1947 års utredning för byggnadsfrågor. Medel till byggnadsforskning och standardiseringsverksamhet böra därför även för nästa budgetår anvisas under samma tre anslagsrubriker som tidigare.

På grund av de betänkligheter som statskontoret och statens lönenämnd anfört mot att öka anslaget till Statens kommitté för byggnadsforskning anser jag att detta anslag bör bibehållas oförändrat. Med hänsyn till den nuvarande ekonomiska situationen finner jag mig icke heller kunna förorda, att anslagen till Byggnadsforskning samt till Bidrag till standardiseringsverksamheten ökas, trots de skäl för anslagshöjningar som framförts i petitaskrivelserna. Däremot förordar jag vissa jämkningar i dispositionsbestämmelserna för de två förstnämnda anslagen.

De under anslaget till Statens kommitté för byggnadsforskning upptagna posterna till arvode åt kommitténs sekreterare och till avlöningar till övrig personal böra sammanslås till en post att användas enligt föreskrifter, meddelade av Kungl. Maj:t. Härigenom torde kommittén få möjlighet att mera effektivt utnyttja de anvisade avlöningsmedlen.

Såsom jag förut anmält, har Kungl. Maj:t under det gångna budgetåret i ett fall medgivit, att anslaget till Byggnadsforskning finge användas för

att bestrida kostnaderna för en utlandsresa. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde utlandsresor som väntas bliva till nytta för svensk byggnadsforskning jämväl i fortsättningen få bekostas av anslaget i fråga.

Ehuru jag icke kan medverka till att medel anvisas för att öka personalen på kommitténs sekretariat i den ordning kommittén föreslagit, anser jag att dess arbete bör underlättas på det sättet, att kommittén får möjlighet att mer eller mindre permanent anlita byggnadstekniska experter icke blott för egentliga forskningsuppgifter utan även för det löpande arbetet. Under förutsättning att riksdagen icke har något att invända däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om anställningsvillkoren för dylika experter, vilka böra avlönas från anslaget till Byggnadsforskning.

Det torde likaledes få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra huru stor del av sistnämnda anslag som skall utgå i bidrag till Samarbetskommittén för byggnadsfrågor.

Beträffande dispositionen av anslaget till Bidrag till standardiseringsverksamheten torde i huvudsak nu gällande regler böra tillämpas även under budgetåret 1949/50. Jag är sålunda icke beredd att, såsom kommerskollegium ifrågasatt, föreslå någon föreskrift om att ett större eller mindre enskilt bidrag skall utgöra villkor för statsbidrag till byggstandardisering.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1949/50 under tionde huvudtiteln anvisa

dels till Statens kommitté för byggnadsforskning ett förslagsanslag av 48 500 kronor;

dels till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

dels ock till Bidrag till standardiseringsverksamheten ett anslag av 400 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Kihlstrand.